

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Public reason secularism : a defense of liberal democracy

Zhang, T.

Citation

Zhang, T. (2018, October 25). *Public reason secularism : a defense of liberal democracy*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/66323>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/66323>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/66323> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Zhang, T.

Title: Public reason secularism : a defense of liberal democracy

Issue Date: 2018-10-25

Samenvatting (Dutch Summary)

Publieke Rede Secularisme: een Verdediging van Liberale Democratie

Dit boek wordt aangedreven door de volgende vraag: Hoe kunnen vrije en gelijkwaardige burgers, die diep verdeeld zijn door tegenstrijdige (religieuze) meningsverschillen, dezelfde politieke beginselen onderschrijven in een constitutioneel democratisch regime en vreedzaam samenleven? Ik beantwoord deze vraag in zes hoofdstukken: het antwoord ligt in de algemene goedkeuring van het politieke principe van “publieke rede secularisme”, bestaande uit gewetensvrijheid en de scheiding van staat en religie. Met name de scheiding van staat en religie waar ik voor pleit, is een scheiding in de robuuste zin dat religie buiten de publieke sfeer zou moeten blijven. Dat wil zeggen dat religieuze argumenten geen rol mogen spelen in publieke aangelegenheden, vooral niet bij het maken van wetten.

In het eerste hoofdstuk maak ik een analytisch onderscheid tussen secularisme als een politiek principe inzake de relatie tussen staat en religie, en secularisme als een opvatting van religie als zodanig. Naar mijn mening identificeert deze laatste opvatting ten onrechte secularisme met atheïsme. In tegenstelling tot atheïsme is het secularisme dat ik in dit boek verdedig een politiek concept. Dit beargumenteer ik in het tweede hoofdstuk. Secularisme, betreffende de relatie tussen staat en religie, is een constitutioneel principe; vandaar dat de rechtvaardiging ervan een kwestie van politieke legitimiteit is. Vanwege het redelijk pluralisme kan secularisme niet worden vastgesteld of gebouwd zijn op een *alomvattende* rechtvaardiging. In plaats daarvan moet de rechtvaardiging van het secularisme niet alomvattend maar *publiek* zijn, wat betekent dat het gerechtvaardigd moet zijn voor alle burgers in een democratisch regime.

In hoofdstuk drie presenteer ik de rechtvaardiging voor secularisme gebouwd op de publieke rede, welke gedeeld wordt door alle redelijke burgers in een democratische samenleving. Vanwege het redelijk pluralisme zal de rechtvaardiging van politieke legitimiteit worden bereikt op voorwaarde dat van alle redelijke burgers wordt verwacht dat zij een verklaring van een *deelbare* publieke rede goedkeuren. Dit maakt deel uit van een familie van politieke opvattingen, ondersteund door een overlappende consensus van redelijke veelomvattende doctrines. Daarom zijn de alomvattende doctrines die niet kunnen worden gedeeld, met name religieuze doctrines, onvermijdelijk uitgesloten van de publieke rede. Derhalve zal de scheiding van staat en religie als een constitutioneel beginsel geformuleerd worden op basis van een deelbare publieke rede. Deze vorm van scheiding leidt het principe tot het robuuste gevoel dat religie uitgesloten zal worden van het publieke domein. Deze benadering, gebaseerd op de publieke rede wordt “de

consensusbenadering” genoemd.

Veel critici zijn van mening dat de scheiding van staat en religie niet zo strikt zou moeten zijn dat de burgers in dit domein geen vrijheid van geweten wordt toegestaan. Zij beweren dat wanneer fundamentele politieke zaken op het spel staan burgers op grond van alleen religieuze redenen mogen argumenteren en stemmen. Voor zover er een convergentie is van rationele steun voor een bepaalde institutie vanuit verschillende motiverende standpunten van afzonderlijke individuen, hebben we geen publiekelijk gedeelde rede nodig die aan dergelijke convergentie ten grondslag ligt, en derhalve is een strikte scheiding van staat en religie niet noodzakelijk. Daarom noem ik de aanpak die pleit voor het toestaan van persoonlijke standpunten, inclusief religieuze, in de politiek “de convergentiebenadering”.

De convergentiebenadering stelt dat de publieke rede niet kan en niet deelbaar zou moeten zijn. Zij beweren dat (1) het feit van redelijk pluralisme reeds de ondeelbaarheid van menselijke redenen veronderstelt (de subjectivisme-kritiek); (...) (2) Evenzo beweren zij dat enigerlei deelbare publieke rede geen inhoud heeft omdat feitelijk rationeel pluralisme tevens het rationeel pluralisme van politieke concepties van rechtvaardigheid omvat (de asymmetrische kritiek). De integriteitskritiek komt voort uit de bezwaren vanuit de convergentiebenadering op de wenselijkheid van deelbare publieke rede, vanuit het perspectief van de stabiliteit van de politieke orde. Zij geven aan dat (3) het vereiste van een deelbare publieke rede, hetgeen in feite religieuze argumenten uitsluit, een te groot bezwaar vormt en zal resulteren in een tekort aan morele motivatie om dit vereiste recht te doen. Ten slotte, (4) het deelbaarheidsvereiste van de publieke rede zal niet voorkomen dat burgers nalaten sociale samenwerkingsverbanden aan te gaan (het zekerheidsvereiste).

Evengoed boeken al deze kritieken geen succes. Ten eerste rekt de convergentiebenadering het feitelijk rationeel pluralisme te ver op. Het feit dat het redelijk is dat burgers geen overeenstemming bereiken aangaande elkanders alomvattende visies, betekent niet dat hun erkenning van elkanders geloofsovertuigingen ook gerechtvaardigd is. Ook is het aannemelijk dat burgers verschillen in hun rechtvaardigheidsconcepties, hetgeen echter niet leidt tot het uithollen van de publieke rede. Toegegeven, de convergentiebenadering heeft haar aantrekkingskracht waar het gaat om de aspiratie om de integriteit van ieder individu te beschermen, en waar zij ieders redenering als even belangrijk acht in publieke deliberatie. Toch overtuigt men niet. Dit komt omdat de convergentiebenadering ten onrechte aanneemt dat het doel van publieke rechtvaardiging is om een convergent besluit te genereren, geaggregeerd uit elk individu uit de politieke samenleving, waarin het “publieke” wordt geschuwd. In plaats daarvan beschouwt de consensusbenadering publieke rechtvaardiging als rechtvaardigbaarheid

naar ons allen tezamen. De manier waarop in de consensusbenadering de identiteit van publieke rechtvaardigheid wordt vastgesteld, gaat uit van de aanname dat er zekere publieke principes zijn waarmee alle redelijke burgers kunnen instemmen, hetgeen het fundamentele doel van rechtvaardigheid is.

De convergentiebenadering en de consensusbenadering verschaffen ons twee verschillende visies op rechtvaardigheid. De visie op rechtvaardigheid van de consensusbenadering bestaat grotendeels uit een gemeenschappelijk publiek leven, waarin politieke instituten en sociale structuren hun publieke functies vervullen en publieke goederen verschaffen. Enkele voorbeelden zijn: nationale verdediging, recht en orde, basale infrastructuren, publiek onderwijs, et cetera. De realisatie van zulke functies vereist goedgeïnformeerde burgers die in staat zijn om met elkander te communiceren op een gemeenschappelijke basis. Krachtens het integriteitsargument, dat een publiek leven gevormd en gedefinieerd door de levensprojecten van individuele burgers voorstelt, heeft de convergentiebenadering inderdaad een uitdaging opgeworpen door te bevragen hoeveel ruimte de visie op rechtvaardigheid van de consensusbenadering voor individuen laat. Echter, het publieke leven dat de convergentiebenadering voorstelt bestaat uit gedesaggregeerde en ongecoördineerde besluitvorming van individuen. Nochtans is het een kerntaak van een staat om de dingen die mensen waarderen, afhankelijk van extensieve coördinatie en coöperatie met elkander, te identificeren, en om deze coördinatie en coöperatie te faciliteren. De deelbare publieke rede van de consensusbenadering stemt beter overeen met de praktische werking van echte politiek. Het is van essentieel belang dat de publieke rede het rationeel maakt voor ieder redelijk burger om zijn geprefereerde beleid uit te leggen aan, en te rechtvaardigen richting een groter publiek.

In deze dissertatie betoog ik dat het deelbaarheidsvereiste van de publieke rede niet alleen haalbaar, maar ook hoogst wenselijk is. Door de deelbare publieke rede in het publieke discours te hanteren worden religieuze doctrines uitgesloten van de publieke rechtvaardiging van wetsvoorstellen. Zodoende zou de scheiding van kerk en staat moeten worden gehandhaafd in de robuuste betekenis van “publieke rede secularisme”.